

ΑΞΙΟΝ ώρα ραδιοφώνου

εκπομπή 1^η

Ομάδα παραγωγής

Α - Α' Λυκείου Θέμα "Τραγούδι και κοινωνία"

1. Δουκίδης Ιωάννης
2. Ιωάννου Αλέξανδρος
3. Σταυρίδης Νικόλαος
4. Χατζηπέμου Άρης (Αριστείδης)
5. Ωραιόπουλος Νικόλαος

Συντονιστής εκπαιδευτικός: Σταύρος Σ. Λίτσας Μαθηματικός Δ/ντης Λυκείου ΑΞΙΟΝ

Μάρτιος 2013

Ταυτότητα εκπομπής :

Ημερομηνία ηχογράφησης: Δευτέρα 4-Μαρτίου -2013

Χώρος: Στούντιο ΕΡΑ Κομοτηνής

Υπεύθυνη εκπομπής: κα. Μαρία Νικολάου

Ημερομηνία μετάδοσης :

ένα τραγούδι, αληθινή ιστορία...

“νύχτωσε χωρίς φεγγάρι”

Τι είναι αυτό που κάνει ένα τραγούδι να συγκινεί 70 και χρόνια;

- * Είναι ο στίχος του ;
- * Είναι η μουσική του ;
- * Μήπως είναι αυτό καθαυτό το γεγονός που εξιστορεί ;
- * Είναι η σύνδεσή του με κοινωνικά ή πολιτικά γεγονότα ;
- * Μόδα πάντως δεν μπορεί να είναι, 70 χρόνια δεν ισχύει καμιά μόδα...

Θα αναζητήσουμε σήμερα, με αφορμή την πρόσκληση που δέχθηκε το σχολείο μας, το ΑΞΙΟΝ, από την ΕΡΑ Κομοτηνής, την δύναμη που περικλείει ένα τραγούδι...

Θα συζητήσουμε που οφείλεται η τόσο μεγάλη αγάπη καλλιτεχνών και κοινού στο τραγούδι αυτό.

Εμείς είμαστε μαθητές Α΄ Λυκείου και η γνώμη μας γύρω από το συγκεκριμένο αυτό τραγούδι προέρχεται από στοιχεία που ακούσαμε, ανακαλύψαμε και συζητήσαμε με γονείς, φίλους και τους δασκάλους μας...

Η εποχή της έμπνευσης...

Το 1945 ήταν μια δύσκολη εποχή. Είχε τελειώσει ο 2ος παγκόσμιος πόλεμος και δυστυχώς στη χώρα μας ακολούθησε ένας ολέθριος εμφύλιος πόλεμος.

Ένας πόλεμος όπου αλληλοσκοτώνονταν αδέρφια.

Έλληνες πολεμούσαν Έλληνες.

Η κάθε πλευρά πίστευε πως είχε το δίκιο με το μέρος της ....

Φρίκη, και ένα μεγάλο **γιατί** ...

Η Θεσσαλονίκη τότε λεγόταν και ... φτωχομάνα...

Ο Απόστολος Καλδάρης συνθέτης και μουσικός, είχε φύγει από την πατρίδα του τα Τρίκαλα, για να δουλέψει σε ένα κέντρο της Θεσσαλονίκης.

Τότε γίνονταν συνεχώς συλλήψεις αριστερών που τους οδηγούσαν στη φυλακή και σε άλλες περιοχές γινόταν το ίδιο από το απέναντι πολιτικό στρατόπεδο.

Έτσι, ένα σούρουπο που ο Καλδάρης έφευγε από το σπίτι ενός συναδέλφου του που έμενε σε μια συνοικία κάτω από τις φυλακές του Επταπυργίου, γνωστό ως Γεντί Κουλέ * και κοίταξε για λίγο προς το μέρος των φυλακών,

όπως είδε τα παράθυρα, σκέφτηκε τους ανθρώπους που ήταν μέσα και τί ιστορία μπορεί να κουβαλάει καθένας από αυτούς.

Αυτό του έδωσε την έμπνευση να γράψει το υπέροχο αυτό τραγούδι που έχει τραγουδηθεί σχεδόν από κάθε Έλληνα καλλιτέχνη και συγκαταλέγεται συχνά στα σημαντικότερα ελληνικά τραγούδια όλων των εποχών.

Η αλήθεια αυτή σχετικά με το έναυσμα της γένεσης του τραγουδιού, έγινε γνωστή πολλές δεκαετίες αργότερα. Μέχρι τότε ο κόσμος πίστευε πως το τραγούδι προήλθε από ερωτική στιγμή... κάτι που έκανε και τον Μάνο Χατζηδάκη να φωτίσει περισσότερο αυτή την πλευρά

* Γεντί = επτά και κουλέ = πύργος (στα τουρκικά)

και γεντίκουλε = επταπύργιο...

έτσι γεννήθηκε το "νύχτωσε χωρίς φεγγάρι"

Οι στίχοι του...

Στίχοι και μουσική του Απόστολου Καλδάρα

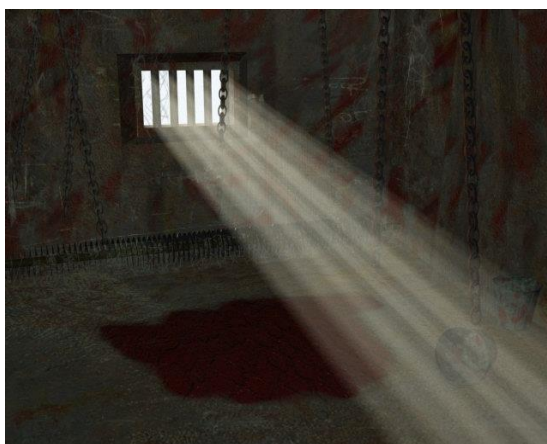
Νύχτωσε χωρίς φεγγάρι
το σκοτάδι είναι βαθύ
κι όμως ένα παλληκάρι
δεν μπορεί να κοιμηθεί

Άραγε τι περιμένει *
απ' το βράδυ ως το πρωί
στο στενό το παραθύρι
που φωτίζει με κερί... (....που φωτίζει το κελί)

Οι αρχικοί στίχοι που ήταν
στην αρχική μορφή και
άλλαξαν από τη λογοκρισία

Πόρτα ανοίγει πόρτα κλείνει
με βαρύ αναστεναγμό (... μα διπλό είναι το κλειδί)
ας μπορούσα να μαντέψω (... τι έχει κάνει και το ρίξαν)
της καρδιάς του τον καημό (... το παιδί στη φυλακή)

- * Η Δόμνα Σαμίου πρόσθεσε στο σημείο αυτό και τον στίχο:
...“άραγε τι καρτερεί”

...το στενό το παραθύρι που φωτίζει το κελί...

Το ιστορικό του...

Η πρώτη εκτέλεση του "νύχτωσε χωρίς φεγγάρι," ήταν από τη Στέλλα Χασκίλ - ή Σαλονικιά - το 1947, η λογοκρισία όμως της εποχής δεν επέτρεψε να ηχογραφήσουν τους πρωτότυπους στίχους κι έτσι τους άλλαξαν.

Ύστερα απ' την αλλαγή, το τραγούδι δεν μίλαγε για φυλακισμένο αλλά για ένα σκεπτόμενο, φοβισμένο, βασανισμένο ίσως ερωτικά απογοητευμένο νέο...

Για πολλές δεκαετίες το τραγούδι ακουγόταν με τους λογοκριμένους στίχους με αποτέλεσμα να χάνει αρκετά τον αρχικό του χαρακτήρα και να παραπέμπει στο ερωτικό δράμα του πρωταγωνιστή που έχει έναν καημό και δεν τον αφήνει να κοιμηθεί. Αυτή τη πλευρά ανέδειξε και ο Μάνος Χατζηδάκης σε μια του εκτέλεση...

Πολλά χρόνια μετά (30 χρόνια αργότερα) αφού πλέον δεν υπήρχε λογοκρισία, ξανάρχισαν να ακούγονται οι αρχικοί του στίχοι και ξαναβρήκε το τραγούδι τον πραγματικό του χαρακτήρα.

Μερικές από τις μετέπειτα ερμηνείες είναι αυτές του, Γιώργου Νταλάρα, της Γιώτας Λύδια, του Γιάννη Πουλόπουλου, της Βίκυς Μοσχολιού, του Δημήτρη Μπάση και πολλών άλλων.

Το τραγούδι έχει εκατοντάδες εκτελέσεις από εξαιρετικούς καλλιτέχνες.

Σήμερα στο project αυτό θα σας αφιερώσουμε μερικές υπέροχες αλλά σπάνιες εκτελέσεις και θα έχουμε την ευκαιρία να τις σχολιάσουμε ...

Θεωρήσαμε πως θα ήταν καλό να ακούσουμε το ίδιο ταυτό τραγούδι σε πολλές εκτελέσεις.

Η ιδέα μας αυτή φαίνεται ασυνήθιστη στα ραδιόφωνα αλλά επιτρέψτε μας να κάνουμε το πείραμα...

Θα έχουμε έτσι την ευκαιρία να το ακούσουμε σε όλες τις εκδοχές, σκληρές, ερωτικές, λυρικές ακόμη και ως συμφωνικό έργο....

Πάμε ...

Οι επιλογές μας

1. Η πρώτη εκτέλεση ήταν από την Στέλλα Χασκίλ, μια εβραία, σεμνή, με υπέροχη φωνή η οποία όμως πέθανε νέα 36 χρονών από καρκίνο...

http://www.youtube.com/watch?v=mlDi3_rwAM0

.....(Σχόλια) ....

2. Μια άλλη σπάνια και υπέροχη εκτέλεση από τη Τζένη Βάνου, από ένα βινύλιο 33 στροφών της Τζένης Βάνου που τυχαίνει να είναι και το πρώτο του Μίμη Πλέσσα το 1965. Η ένταση, το χρώμα και το βιμπράτο της Τζένης Βάνου δίνουν στο τραγούδι απίστευτη διάσταση...

<http://www.youtube.com/watch?v=ovLFrrl6bhc>

.....(Σχόλια) ....

3. Η πολύ γνωστή μας Μαρινέλλα, το τραγούδησε με ιδιαίτερο πάθος που φέρνει στην επιφάνεια -για πρώτη φορά- όλες τις δημοτικές καταβολές αυτού του τραγουδιού και του συνθέτη του...

Ας το ακούσουμε χωρίς πολλά λόγια...

<http://www.youtube.com/watch?v=QMEmWMbhLhk>

.....(Σχόλια) ....

Το να τραγουδήσει κάποιος χωρίς τη συνοδεία οργάνων, μόνο με το φωνητικό του ταλέντο δύναμη, προϋποθέτει καλλιτέχνη εξαιρετικού επιπέδου.

4. Η Δόμνα Σαρμίου το είπε "a capella" κάτι που μόνο καλλιτέχνες με ιδιαίτερες ικανότητες μπορούν να κάνουν. Το ακούμε από ανέκδοτη ερμηνεία του 1977.

<http://www.youtube.com/watch?v=qN4Kxevu8r8>

Σχόλια: ακούμε τη κυρία Δόμνα Σαμίου να προσθέτει, μετά τον στίχο :

άραγε τι περιμένει ... τον στίχο: ... άραγε τι καρτερεί...

Η Δόμνα Σαμίου έδωσε επίφαση στην αναμονή και στη προσμονή, προσθέτοντας το "άραγε τι καρτερεί" θέλοντας να τονίσει ακριβώς αυτή τη προσμονή προς το καλύτερο, προς τη λύτρωση από το βάσανο....

ΕΡΩΤΗΣΗ: ποια η διαφορά "περιμένω" και "καρτερώ"; ... ας πούμε τη γνώμη του ο καθένας....

Το "περιμένω", σημαίνει πως μπορεί να ρθει κάτι καλό ή κακό κάτι περιμένω να συμβεί...

Το "καρτερώ" εννοεί περισσότερο πως προσμένω κάτι καλό, ενδόμυχα εύχομαι να επέλθει κάτι θετικό κάτι που το επιδιώκω...

5. Η Νένα Βενετσάνου μια τραγουδίστρια με κλασσική μουσική παιδεία τίμησε το τραγούδι

<http://www.rexvox.com/videofeed/mhjLW-WD300>

6. Ποιός όμως φανταζόταν πως το τραγούδι αυτό θα συγκινήσει νέους καλλιτέχνες κλασσικής μουσικής ; Το κουαρτέτο, "Apollo Chamber Players" ως ορχήστρα δωματίου, έδωσε άλλη διάσταση στο τραγούδι. ... ας το ακούσουμε...

<http://www.youtube.com/watch?v=eduC-67lBsU>

http://www.musicheaven.gr/html/modules.php?name=Splatt_Forums&file=viewtopic&topic=28704&gotolast=1

ΕΡΩΤΗΣΗ: Γιατί αυτό ; Τι έκανε ένα σύνολο αμερικανών νεαρών μουσικών κλασσικής μουσικής να επιλέξει ένα ρεμπέτικο τραγούδι από την Ελλάδα να το διασκευάσει και να δείχνει πως το απολαμβάνει ;

Είναι ο στίχος, ή η μουσική;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Και ο στίχος (για τους Έλληνες) αλλά και η μουσική (για όσους δεν ξέρουν ελληνικά, όπως οι Apollo Chamber Players ....

Κλασσική μουσική από ρεμπέτικα.

Η ορχήστρα δωματίου "The Apollo Chamber Players " διασκεύασε με σεβασμό 3 διαμάντια του ρεμπέτικου τραγουδιού, και τα τρία αφορούν κοινωνικά δράματα μπορούμε να πούμε.

Το ένα από αυτά είναι το "Νύχτωσε χωρίς φεγγάρι" ,
τα άλλα δύο αφορούν τη ξενιτιά και την κοινωνική απομόνωση...

Σχόλιο:

Την ώρα που οι ξένοι μουσικοί ανακαλύπτουν την μαγεία της παραδοσιακής μας μουσικής, στην Ελλάδα μιμούμαστε ακόμη άσχετα με τη κοινωνία μας ακούσματα....

Ποιοί είναι:

The Apollo Chamber Players, currently in its fourth full concert season, has been a dynamic member of the Houston arts community since its founding in 2008. The organization attained non-profit status in early 2009, and since that time Apollo has grown and implemented its mission through season concerts, community outreach and educational programs in the Greater Houston area. Thanks to the enthusiastic and generous support of the people of Houston, Apollo has enjoyed ever-increasing attendance at its performances. In coming seasons, Apollo will continue to pursue its goal of illuminating the folk traditions of world cultures through the medium of chamber music.

.....(Σχόλια) ....

7. Ο Μάνος Χατζηδάκης διαθέτοντας υψηλή αισθητική σε κάθε έκφραση τέχνης περιέλαβε το υπέροχο αυτό θέμα στις 6 λαϊκές ζωγραφιές του για μπαλέτο για πιάνο που παρουσιάστηκε το 1951 από το Ελληνικό Χορόδραμα της Ραλλούς Μάνου. Πρόκειται για χορούς που βασίζονται σε έξι γνωστά λαϊκά τραγούδια. Κύριο πρόσωπο των τραγουδιών αυτών είναι ένα παλικάρι που αναζητεί την άφθαστη ομορφιά, αλλά την ώρα που την πλησιάζει και νομίζει πως την κατακτά, βλέπει πως δεν είναι παρά ένα φευγαλέο όνειρο κι έτσι ξαναγυρίζει στον παντοτινό καημό του. Χαρακτηριστικό της διασκευής του Χατζηδάκι είναι οι πολλές επαναλήψεις στην ίδια νότα και οι πολλαπλές τρίλιες, ποικίλματα τα οποία "πατούν" πάνω σε έναν σταθερό ρυθμό 9/4.

<http://www.youtube.com/watch?v=FofPreosLuA>

... Τι θα λέγατε παιδιά να ακούσουμε άλλη μια προσωπική εκτέλεση ; ....

8. και σε μια άλλη πιο προσωπική, μοναχική θα λέγαμε, εκτέλεση για κιθάρα με ερμηνεία του Άλκη Αναστόπουλου σε οικιακή ηχογράφιση τον Ιούνιο του 2006.

<http://www.youtube.com/watch?v=VhizlOhCz0o>

9. Και ας κλείσουμε εδώ με την καταπληκτική ερμηνεία με τους αρχικούς του στίχους. Η εκτέλεση είναι από το Καφέ Αμέν του Κώστα Φέρρη. Τραγουδούν: Χρυσούλα Χριστοπούλου, ο Γιώργος Ξηντάρης ο Νίκος Μαραγκόπουλος και ο Γιώργος Μπαγιώκας...

<http://www.rexvox.com/videofeed/20Ky77tsKSA>

Σχόλια:

1. Τελικά το τραγούδι-αυτό είναι σταθμός στην ιστορία του ελληνικού τραγουδιού. Ο Απ. Καλδάρας σε ηλικία 21 ετών, σε συνεργασία με τον έμπειρο δημιουργό Σπύρο Περιστερή έγραψε ένα λαϊκό αριστούργημα. Αποτύπωσε έτσι τις σκληρές συνθήκες της εμφύλιας αντιπαράθεσης και τις συνέπειές της στον απλό άνθρωπο.

2. Το τραγούδι χρησιμοποιεί τον κώδικα σκοταδιού - φωτός για να απεικονίσει παραστατικά τη νέα δυστυχία που επικράτησε στη χώρα, αμέσως μετά τη γερμανική Κατοχή και μας οδήγησε στον ολέθριο Εμφύλιο Πόλεμο.

3. Η τότε κυβέρνηση -μέσω της επιτροπής λογοκρισίας- απαγόρευσε το τραγούδι γιατί μιλούσε για τα βάσανα του φυλακισμένου.

4. Για την αφορμή της δημιουργίας του τραγουδιού, ο Απόστολος Καλδάρας, σύμφωνα με κάποιες πληροφορίες, αφηγείται σχετικά :

Ήταν λίγο μετά τη γερμανική κατοχή. Τότε που οι διώξεις, οι εκτελέσεις, οι εκτοπίσεις των αριστερών ήταν καθημερινό φαινόμενο. Ήμουν τότε στη Θεσσαλονίκη, κι ένα σούρουπο βλέπω στα κάστρα του Γεντί Κουλέ μερικές σιλουέτες κρατουμένων. Αυτό ήταν! Έτσι γράφτηκε το «Νύχτωσε χωρίς φεγγάρι».

5. Κατά μια δική μου πληροφορία, που έχω στο προσωπικό μου αρχείο εδώ και πολλά χρόνια, λέει ο κ. Πάπιστας στο καταπληκτικό του βιβλίο <ΤΟ ΑΣΤΙΚΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΣΤΑ ΠΕΤΡΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ 1940 - 1949> ο Καλδάρας,

έγραψε το τραγούδι για τον Θεσσαλονικιό φίλο του οργανοπαίκτη ρεμπέτη, τον Χρήστο Μίγκο, που την εποχή εκείνη ήταν κρατούμενος στις Νέες Φυλακές της οδού Κασσάνδρου της Θεσσαλονίκης.

6. Σε συνέντευξη του ίδιου του δημιουργού προς τον Παναγιώτη Κουνάδη, το φθινόπωρο του 1989, αναφέρονται όλες οι λεπτομέρειες σχετικά με την ιδέα της δημιουργίας του τραγουδιού.

Λέει λοιπόν ο Καλδάρης:

«Αυτό το τραγούδι το είχα εμπνευστεί από μια μικρή ιστοριούλα. Τότε ήμουν στη Θεσσαλονίκη, με την πρώτη κυβέρνηση του Οκτώβρη του 1944. Μετά το Δεκέμβρη άρχισαν οι πρώτες συλλήψεις των αριστερών, των κομμουνιστών, που τους πιάναν και τους κλείναν στο Γεντί Κουλέ. Εγώ τότε είχα ένα φίλο με τον οποίο συνεργαζόμαστε, στα διάφορα κουτούκια εκεί πέρα, ονόματι - καλή του ώρα κι αυτός πέθανε, Θεός σχωρέστον- τον Μίγκο. Τον Χρήστο τον Μίγκο. Αυτός καθόταν στην Ακρόπολη επάνω, κάτω από το Επταπύργιο -το Γεντί Κουλέ. Και με έπαιρνε ταχτικά να πάμε να πιούμε κανένα ουζάκι στη γριά, έτσι την έλεγε τη μάνα του. Πίναμε τα ουζάκια, τα λέγαμε. Διάφορα πράγματα για τη δουλειά από δω, από κει. Λοιπόν μια φορά έφυγα, θυμάμαι ήταν σούρουπο κι εκεί που φεύγαμε το βλέπω -δεν ξέρω έτσι κι άλλες φορές το 'βλεπα. Εκείνη τη φορά μου κανε εντύπωση πως ήταν σούρουπο, η βραδιά διαφορετική, ποιος ξέρει και βλέπω τη σιλουέτα του Επταπυργίου, των τειχών εκεί πέρα που ήταν οι φυλακές και μου έκανε εντύπωση. Κοίτα, τώρα λέω, εκεί μέσα πίσω τα τείχη αυτά είναι οι φυλακές. Και εκεί μαζεύουν αυτούς τους ανθρώπους και τους κλείνουν φυλακή. Κι έτσι αυτή η εικόνα μου έδωσε την έμπνευση να γράψω το τραγούδι αυτό.

Το έγγραφο τότε στις αρχές του 1945. Μετά τα Δεκεμβριανά, τότε που πιάναν τους αριστερούς θυμάμαι».

Σε ερώτηση του Π. Κουνάδη, αν το τραγούδι αυτό ήταν αφιερωμένο σε συγκεκριμένο πρόσωπο, ο Απ. Καλδάρης απάντησε: «Όχι γενικά. Πλην όμως είχε διαδοθεί. Εγώ το είπα σε ένα-δυό πρόσωπα για ποιο λόγο έγραψα το τραγούδι, αυτοί το είπαν σε άλλους και ούτω καθεξής. Έτσι έκατσα κι έγραψα το τραγούδι αυτό. Αλλά δεν το είχα γράψει όπως είναι στο δίσκο.

Δημοσίευμα Στην εφημερίδα τα ΝΕΑ

Του Δημήτρη Ν. Μανιάτη από της 1ης Σεπτεμβρίου

Νύχτωσε χωρίς φεγγάρι

Κάποιες φορές ο δημιουργός λέει τα πράγματα μια κι έξω, χωρίς τη χρήση μεταφοράς.

Κάποιες άλλες, η παράθεση εικόνων - με όχημα τον στίχο πάντα - παραπέμπει αλλού εννοώντας άλλο πράγμα ή μάλλον αφήνοντας την διπλή σημασία της ερμηνείας στον ίδιο τον δέκτη του δημιουργήματος.

Το ζείμπέκικο (χιτζάζ) του Απόστολου Καλδάρα «Νύχτωσε χωρίς φεγγάρι» είναι μια τρανταχτή περίπτωση τέτοιου τραγουδιού.

Γράφτηκε μέσα στις φλόγες του Εμφυλίου, λατρεύτηκε από τον κόσμο - λέγεται πως ήταν το αγαπημένο του Σταύρου Κουγιουμτζή - και έχει δύο διαστάσεις: μία κοινωνική, την οποία αποκάλυψε μεταγενέστερα ο ίδιος ο τρικαλινός δημιουργός, και μία ερωτική που ανέδειξε ο νεαρός (τότε) Μάνος Χατζιδάκις στην περίφημη Διάλεξη για το Ρεμπέτικο στο Θέατρο Τέχνης το

1949 - και σε εκδήλωση που είχε διοργανώσει ο συγγραφέας Κώστας Κοφινιώτης.

Το τραγούδι σχεδόν αμέσως - και με την εξαιρετη πρώτη εκτέλεση της Στέλλας Χασκίλ, γνώρισε επιτυχία ενώ δεν ξέφυγε και από τη μέγγενη της λογοκρισίας της εποχής. Ας δούμε όμως τους αρχικούς στίχους του κομματιού:

«Νύχτωσε και στο Γεντί/ το σκοτάδι είναι βαθύ/ κι όμως ένα παλικάρι/ δεν μπορεί να κοιμηθεί». Και παρακάτω: «Άραγε τι περιμένει/ απ' τη νύχτα έως το πρωί/ Στο στενό το παραθύρι/ Που φωτίζει το κελί».

Όπως καταλάβατε από τους παραπάνω αρχικούς και χωρίς λογοκρισία στίχους, ο Καλδάρας άντλησε έμπνευση από τον σκληρό καμβά της εμφυλιακής λαίλαπας, γράφοντας ένα κομμάτι που θα γνωρίσει δεκάδες επανεκτελέσεις - από την Μπέλλου και τον Νταλάρα μέχρι τον Πουλόπουλο - με πολύ ξεχωριστή εκείνη της Γιώτας Λύδια. Ας δούμε όμως τι είχε διηγηθεί στον Παναγιώτη Κουνάδη ο Καλδάρας για το πώς εμπνεύστηκε το τραγούδι:

«Δεν μου έδωσε κάποιος τον στίχο για να βάλω τη μελωδία εγώ. Το έζησα, τότε με τις συλλήψεις του 1945, μετά τους Γερμανούς, όταν ξέσπασε ο Εμφύλιος. Ήμουν στη Θεσσαλονίκη φοιτητής και εργαζόμουν για να εξοικονομώ τα προς το ζην σε ένα κέντρο, μ' έναν φίλο - απ' τη βιογραφία του Καλδάρου που συνέγραψε ο Νίκος Χατζηνικολάου μαθαίνουμε πως επρόκειτο για τον μπουζουξή Χρήστο Μίγκο - του οποίου το σπίτι ήταν στην Ακρόπολη κάτω από το Γεντί Κουλέ. Πήγαινα συχνά στο σπίτι του... Τότε μαζεύανε όλους τους αριστερούς στο Γεντί Κουλέ. Ένα σούρουπο, φεύγοντας από το σπίτι αυτό και βλέποντας το περίγραμμα του κάτεργου, μου ήρθε η ιδέα».

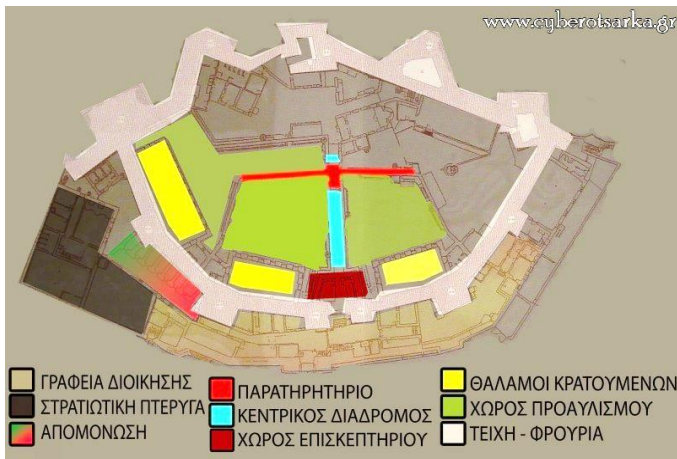
Και επειδή παραπάνω μίλησα για τη διττή διάσταση του στίχου, ας δούμε πώς αποκωδικοποιεί ο Μάνος Χατζιδάκις, το 1949, το τραγούδι στην διάλεξή του για το ρεμπέτικο: «Ο ερωτισμός προχωράει και θίγει ακέραια το ανικανοποίητο, δίνοντας μια τόσο λεπτή μα έντονη αίσθηση μιας βαριάς ατμόσφαιρας, λες και προμηνούσε ένα άγχος, μια καταιγίδα».

Από όποια πλευρά και να το πιάσεις λοιπόν, το τραγούδι αναφέρεται στον ηττημένο - είτε κοινωνικά είτε ερωτικά -, με θλίψη αλλά χωρίς μιζέρια. Και η μεταγενέστερη ερμηνεία της Γιώτας Λύδια - το ευρύ κοινό «ξαναδιάβασε» το τραγούδι από τον δίσκο της στη Minos με τίτλο «14 Χρυσά Τραγούδια» - επανεξέτασε το νόημα στον πυρήνα του με την άρτια και λυγμική ερμηνεία της.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

1. Το Γεντί Κουλέ ή επταπύργιο:

Ίσως η περισσότερο τραγουδισμένη κάστρο – φυλακή της Ελλάδας.

1. Είναι στη Θεσσαλονίκη, στα κάστρα της παλιάς – άνω πόλης.

Η περιοχή της Ακρόπολης με το Επταπύργιο, σε αεροφωτογραφία της περιόδου του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου.

2. Η θανατική ποινή:

Δύο φωτογραφίες, Θεσσαλονίκη, 1947 –

Η στιγμή της εκτέλεσης αριστερών καταδικασθέντων εις θάνατον

Αναρτήθηκε από τον/την Κλέων Νεμέας στο 2012/06/27

Χωρίς πολλά λόγια (δεν χρειάζονται), παρουσιάζουμε δύο φωτογραφίες τραβηγμένες ένα πρωινό του 1947 στη Θεσσαλονίκη, στο Γεντί-Κουλέ, πίσω από τις Φυλακές Επταπυργίου, στον "συνήθη τόπο εκτελέσεων", στα πλαίσια της εφαρμογής του Γ' Ψηφίσματος, προφανώς.

Προετοιμασία – Οι καταδικασθέντες μελλοθάνατοι –
Το εκτελεστικό απόσπασμα από κληρωτούς φαντάρους

Η συνέχεια.

Πολύ σπάνια ο φωτογραφικός φακός συλλαμβάνει την στιγμή των πυροβολισμών.

Η στιγμή της εκτέλεσης

Η θανατική ποινή απαγορεύτηκε στην Ελλάδα το 1993.

Ο τελευταίος θανατοποινίτης. Ο Βασίλης Λυμπέρης βρέθηκε απέναντι από το εκτελεστικό απόσπασμα στις 25 Αυγούστου 1972 και έπεσε νεκρός από τις σφαίρες των στρατιωτών καταδικασθείς για τέσσερες ανθρωποκτονίες...